DIALOG

IEŞIREA IN LUME

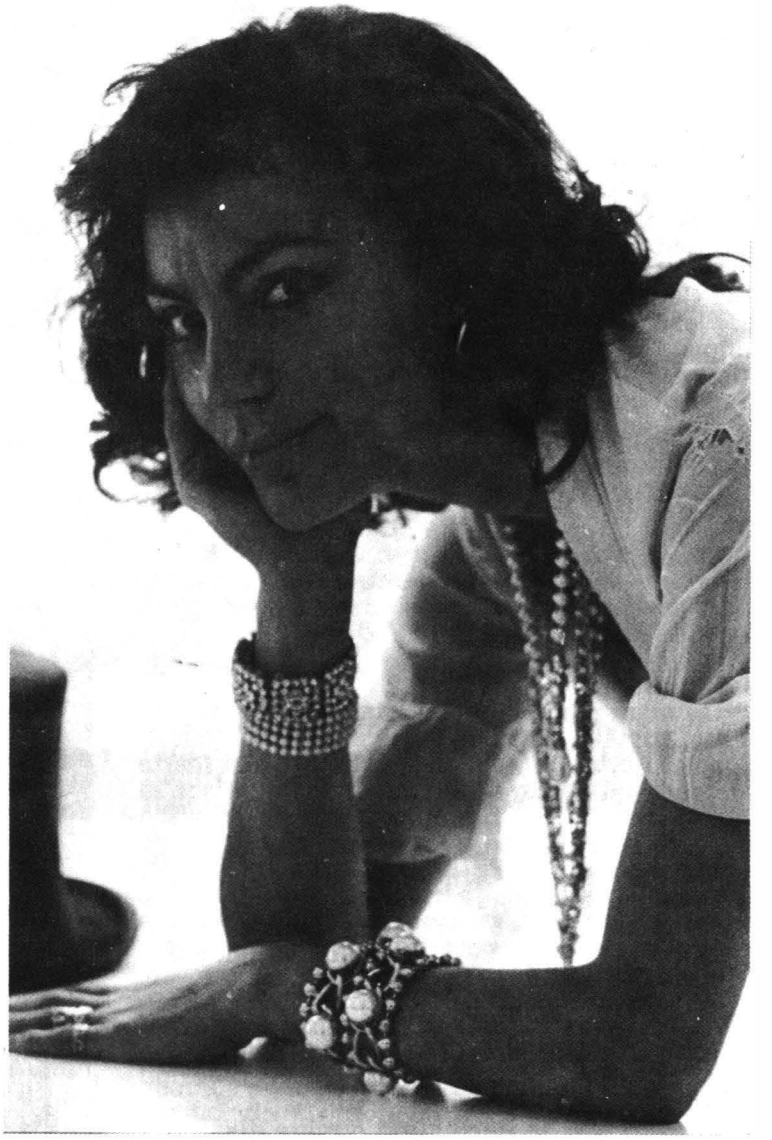

ANCA VISDEI FREYMOND:

FRANC-TIREUR ÎN JUNGLĂ

□ Deşi sînteţi un autor jucat şi tipărit în Franţa, aici, de unde aţi plecat în 1973, numele dumneavoastră nu circulă decît puţin, în publicaţii de limbă franceză. Vă propun, de aceea, să ne vorbiţi, pentru început, despre drumul spre afirmare, parcurs în Franţa.

■ **Am plecat din România la 19 ani şi, într-adevăr, tot ce am realizat, ca scriitor şi jurnalist, s-a petrecut în Franţa şi numai în limba franceză. Trebuie să vă spun însă că formarea mea esenţială s-a produs în România, unde erau nişte cenacluri literare de foarte bună calitate. După terminarea liceului am intrat la Institutul de teatru, clasa de regie a lui Radu Penciulescu... Atît cît am învăţat acolo mi-a folosit mult după aceea. În Franţa, după o perioadă de adaptare, am făcut jurnalistică şi, în momentul în care mi s-a părut că stăpîneam destul de bine limba, pe la 25 de ani, deci după şase ani de la plecare, am început din nou să scriu. Am fost foarte mult încurajată de teatrul radiofonic francez, care difuzează numeroase piese originale, autorii fiind şi bine plătiţi. Există subvenţii în acest sens. Astfel, piesele mele au început să circule, am fost chemată la Paris unde, în 1980, a fost pusă în scenă prima mea piesă,** Geloşii. **Am fost apoi contactată de cel mai bun editor de teatru, publicaţia "L'avant-scène", unde au apărut mai apoi toate piesele mele (între altele, am venit acum să ofer Academiei de Teatru şi Film din Bucureşti un abonament la această publicaţie). "L'avant-scène", fiind o revistă care circulă în toată lumea, mi-a facilitat punerea în scenă peste hotare. Am fost jucată în Italia, Turcia, Brazilia, cu şapte piese. Consider un succes şi faptul că, anul acesta, piesa mea** Nous sommes toutes des femmes roumaines **a fost aleasă pentru inaugurarea Teatrului Naţional Francofon, condus de Gabriel Garant, ce se va deschide la Paris.**

□ Este piesa pe care a difuzat-o în 1990 France-Culture şi pentru care aţi primit bursa "Beaumarchais". În cadrul acestei burse aţi făcut prima vizită în România, anul trecut, într-o documentare de două săptămîni. Aţi apărut şi în volum...

■ **La editura "Actes-sud", care a mai publicat români, în special romancieri.**

□ Cu ce scop aţi venit acum din nou la Bucureşti?

■ **O trupă pariziană care va juca o piesă de-a mea într-un teatru din Montparnasse şi-a manifestat dorinţa de a**

https://biblioteca-digitala.ro

face un turneu în România. Eu am venit cu această ocazie și am avut plăcerea să-l întîlnesc pe rectorul Academiei de Teatru, d-l Victor Rebengiuc, care mi-a pus la dispoziție sala Casandra pentru aprilie viitor.

□ Piesa difuzată de France-Culture, pe care o cunosc, fiind reținută spre realizare și la Radio București, e inspirată din realitățile românești. Cum sînt celelalte?

□ **Un autor român, chiar dacă scrie în altă limbă, e legat și prin problematică, și prin stil de spațiul românesc. Apoi, faptul de a fi trăit "alături" de Caragiale, ca orice român cultivat sau necultivat, își spune cuvîntul. E un sînge de farsă care ne circulă prin vene și pot să vă spun că piesele mele sînt orientate spre farsă, spre burlesc. Am făcut și o adaptare liberă după** Conu Leonida... **difuzată tot la Radio.**

□ În afara relației cu Academia de Teatru, ce alte contracte ați mai stabilit?

■ **Cu mare plăcere am constatat că oamenii de teatru români au fost curioși să-mi citească piesele. Adrian Pintea, care este un artist foarte interesant și pe care l-am cunoscut la 18 ani, la Olimpiadele de limba română, mi-a reținut o piesă pe care vrea să o traducă și să o propună Teatrului Național. Pe urmă, teatrul radiofonic. Pentru mine ar fi o mare bucurie și o mare emoție să fiu jucată în țara mea de origine, fiindcă piesele mele sînt, cumva, gîndite sau măcar visate în românește.**

□ Sînteți și critic de teatru, faceți parte din Sindicatul criticilor din Paris. În această calitate ați văzut recentele turnee ale teatrului românesc în capitala Franței. Ce impresii ați avut văzînd aceste spectacole în context european?

■ **Într-adevăr, la Paris fiind o mare diversitate de spectacole și o efervescență a vieții cuturale, poți face comparații. Există și posibilitatea de a deveni cunoscut pe plan internațional , de aceea cred că e bine ca tot mai multe trupe românești să joace la Paris. Am văzut** Trilogia antică **de la Național, în regia lui Andrei Șerban. Mi-a dat mari emoții, pe care le-aș compara cu emoțiile trăite la spectacolele lui Peter Brook - cele mai puternice; vă rog să mă credeți că fac această comparație cu toată convingerea. Am văzut spectacolul într-una din sălile cele mai solicitate din Paris, care nu se acordă oricui, în fața unui public cosmopolit, pentru că zvonul despre valoarea spectacolului circulase, și pot să vă spun, ca martor ocular, că am constatat un entuziasm popular fervent. Am văzut și** Hamlet, **cu trupa Teatrului "Bulandra" și mi-am permis să scriu, în cronica mea din "L'avant-scène", că dorința oamenilor de teatru din Apus este de a vedea și dramaturgia nouă, scrisă acum în România. Am fost cu toții încîntați să vedem acest** Hamlet **românesc dar ne-ar fi interesat și mai mult să vedem piese noi. Curiozitatea în această direcție e generală. Sînt convinsă că există asemenea piese și spectacole. Cît am stat la București am văzut un spectacol cu piesa** Transfer de personalitate **de Dumitru Solomon. Mi s-a părut o scriere foarte, foarte interesantă. Probabil mai sînt și altele, și ele ar merita să fie făcute cunoscute publicului european. La Paris există realmente interes față de autorul de teatru român. Francezii n-au memoria atît de scurtă încît să fi uitat că Eugen Ionescu le-a revoluționat teatrul. La nivelul acesta mai sînt și Cioran și Eliade. Curiozitatea de a afla ce scrie generația tînără este cu atît mai mare.**

□ Știu că ați văzut multe spectacole acum la București. Ați fost de față și la cea mai recentă premieră a Naționalului bucureștean: **Livada de vișini,** în regia lui Andrei Șerban, într-o reprezentație destinată oamenilor de teatru și în care au apărut ambele distribuții. Ce impresie v-a făcut?

■ **Cînd am văzut la sfîrșit o sută de actori salutînd pe scenă mi-am dat seama că este o bogăție pe care Franța nu o are. În România este o adevărată "inflație" de actori de bună calitate, cu care se pot realiza spectacole mari și dificile din punct de vedere financiar. În Franța așa ceva nu e posibil. Costul unui spectacol este imens, iar autorii sînt constrînși adeseori să se rezume la două-trei personaje și la decor unic. E un lux să-ți permiți mai mulți actori pe scenă. Cu ocazia bursei "Beaumarchais" mi-am permis să scriu o piesă cu douăsprezece personaje, care însă riscă să nu fie montată. În Franța există toate mijloacele necesare unei montări, tehnică de scenă avansată, mașiniști excepționali, dar totul costă imens. Am văzut** Visul unei nopți de vară **al lui Liviu Ciulei, care mi-a plăcut enorm, și m-am uitat în același timp la orga de lumini, manuală, antică, dar cu care se făceau minuni... Revenind la actori, vreau să vă spun că nivelul actoriei românești este cu totul deosebit. Numai în Anglia am văzut, poate, ceva asemănător. Ar merita, de aceea, să se facă cercetări cu ei, defrișări de noi drumuri în teatru. Am reflectat la acest lucru mai ales după ce am văzut, la Teatrul Național,** Menajeria de sticlă, **un spectacol care m-a dezamăgit. Iubesc această piesă, dar consider că e nevoie de texte noi. Un lucru atît de minunat cum este Teatrul Național nu trebuie să fie dedicat exclusiv unui repertoriu în care actorii să se afirme doar pe texte ultracunoscute. E nevoie de piese noi, care să pună în stare de creație potențialul actoricesc excepțional pe care îl are teatrul românesc.**

□ Revenind la calitatea dumneavoastră de autor dramatic, aș vrea să-mi spuneți dacă autorii de origine română care trăiesc la Paris s-au grupat în vreun fel?

■ **După părerea mea - nu; și nu din vina lor. Nu e un fenomen românesc de exil, e un fenomen general. La Paris, scriitorii sînt extrem de izolați și de singuri. Condițiile sînt foarte grele. Se reușește greu. Fiecare dintre noi este puțin un franc-tireur. Orice autor, de oriunde ar veni - și mai ales dacă a început în altă limbă -, e un exilat în mediul cultural parizian, care e o junglă. Cei ce reușesc să fie tipăriți, jucați, înseamnă că au, într-adevăr, o calitate excepțională.**

DOINA PAPP

https://biblioteca-digitala.ro